

Вілена Ковальська

ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ ЧАСІВ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну весь світ зміг спостерігати протистояння нашого народу. Громадянський опір діє на усіх фронтах, тож мистецтво та культура також не залишаються осторонь. Особливого значення набуває саме хорове мистецтво, яке постає символом єднання української та європейської спільноти.

Вперше об'єктом втілення війни постає монументальний хоровий твір «Майдан – 2014» В. Сильвестрова, який поєднує у цілісній художній формі прийоми, що є типовими для традицій національної і західноєвропейської музичних культур. В. Сильвестров визначає «Майдан – 2014» як «цикл циклів». Таке визначення акцентує на новаторській природі монументального хорового твору. Кожен цикл розкриває свій образ Майдану – України. Твору властива «фрескова» драматургія, де малі цикли різними засобами втілюють символи України та розкривають найвищі цінності буття Людини.

Цикл «Сльози» (В. Сильвестрова) створений у цьому ж ідейному руслі. Це хорове полотно а capella без слів. Прелюдія, Прощальний вальс, Пастораль, Колискова, Елегія, Ранковий вальс та Постлюдія – назви частин і водночас посилення до їхніх жанрів, в більшості інструментальної природи. Частини циклу стають гранями цілісного лірично-меланхолійного образу.

Хор «Київ» під орудою маестро Миколи Гобдича виконав прем'єру циклу «Сльози», що сприймався як хоровий реквієм, де вимовлені лише два слова – «Dies irae». За словами автора твору В.Сильвестрова, його мелодії – непередаваний біль через безневинні жертви трагедій у Бучі, Ірпені... (2)

«Псалми війни» Євгена Станковича продовжують монументальну лінію військових творів у творчості композиторів. Всеукраїнська прем'єра (жовтень 2019 р.) цього масштабного музично-театрального дійства відбулася одразу у трьох містах країни: у Харкові («Схід-Опера»), Києві

(Національна Опера України) і на сцені Львівської національної опери. «Псалми війни» втілюють у музиці пам'ятні історичні моменти в житті нашої країни, адже вони буквально «наживо» фіксують наше сьогодення. У ораторії Євгена Станковича лунали віршовані тексти поетів доби Незалежності, написані у 1991-2021 роках. Зокрема, вірші Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Дмитра Лазуткіна.

Продовженням героїко-патріотичних композицій є кантата «Майдан–Війна» Романа Никифоріва (текст Надії Дички). Кантата створена 2016 року та присвячена відзначенню нашою державою 25-річчя Незалежності. Твір вперше прозвучав у виконанні Галицького академічного камерного хору, під керівництвом народного артиста України, диригента Василя Яциняка.

Антивоєнна опера Ганса Краса «Брундібар» вперше прозвучала в Україні 31 жовтня 2023 року на сцені Колонної зали Національної філармонії України. Твір виконав дитячий хор Київського державного музичного ліцею імені М. Лисенка. Опера стала мистецьким символом боротьби з абсолютним злом. Прем'єрні вистави «Брундібара» відбулися ще під час II Світової війни у концтаборі Терезієнштадт в окупованій тодішній Чехословаччині. Як відомо, участь у них брали діти – бранці табору.

Окрім безпосередньо військової тематики, композиторів приваблюють духовні тексти, що надають можливість виразити внутрішні почуття людини за допомогою молитви. Кантату на канонічний текст *Salve Regina* для мішаного хору, соло баритона та фортепіано Д.Малого створено 2022 року для американського хору коледжу Міддлбері (штат Вермонт, диригент Джеффі Бітнер). Драматургія кантати побудована за принципом «від темряви до світла», що відтворює шлях понівеченої, але незламної української держави від руйнівної війни до світлої перемоги, до довгоочікуваного миру у домівках і серцях кожного українця.

Мистецькі проекти у воєнні часи чинять потужний вплив на соціум, дозволяючи об'єднати люд у спільній боротьбі. Ідеологічний потенціал таких проектів, що реалізується через художньо-емоційну форму, виступає одним

із шляхів супротиву, засобом прояву тих почуттів, які є спільними для усіх громадян України та європейської спільноти. Крім того, вони є ефективним засобом комунікації, який дозволяє донести власні страждання та біль, віру та сподівання до представників інших країн.

На сьогодні нам відомі декілька концертних проектів, на яких хочеться зосередити увагу. Серія барокових концертів на допомогу ЗСУ, що відбулась за підтримки Національного університету «Львівська Політехніка», під орудою диригента Народної хорової капели «Гаудеамус» Романа Мачишина. У програмі прозвучала «Чакона» і «Stabat Mater» Дж. Перголезі у супроводі камерного оркестру й солістів. Твори були обрані не випадково: «Чакона» присвячена пам'яті дітей, які загинули під час війни, а «Stabat Mater» звучав як уособлення скорботи українських матерів.

Хоровий проект, який відбувся у серці Києва під назвою «Київ живе, Київ звучить!» зачарував слухачів 14 квітня біля Андріївської церкви. Молодіжний колектив з 20-ти хористів продемонстрував усьому світу єдність та міць українського народу. Для киян це дійство стало справжнім святом. Жителям столиці вдалось почути безсмертний гімн, молитву за Україну, сучасні обробки народних пісень а capella. Автором ідеї проекту є Владислав Лисенко – випускник Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського.

Серед цікавих заходів також є мистецький проект «Ми є!» у м. Рівному. Великодній концерт організовано за участю місцевих митців та музикантів з Києва, Дніпра, Одеси, Кривого Рогу, які через війну переїхали до міста Рівне. Завдяки проекту, який втілила Рівненська обласна філармонія глядачі мали нагоду почути твори сучасних українських композиторів: Є. Станковича, В. Сильвестрова, Г. Гаврилець та естонського композитора Ерккі-Свен Тюйра, який у перші дні війни написав твір «Ukrainale».

Війна – це руйнування, мистецтво – символ відродження, вид духовної зброї, засіб психологічного захисту суспільства. Мистецтво актуалізує та підтримує міжнародний інтерес до України, тим самим наближаючи

перемогу. У сучасних реаліях поширення набувають мистецькі твори, написані у довоєнні часи, які отримують нове життя, створюється і нова музика, тематика якої висвітлює актуальні для сучасної української культури події.

Список використаних джерел:

1. Дорофєєва В. (2017). *Теоретичні аспекти сучасної української музики* Київ : Ліра-К.
2. Український інтернет-журнал «Музика» <https://mus.art.co.ua/ukrainskyy-tyzhden-v-oksfordi-pid-znakom-valentyna-sylvestrova/>
3. Richard J. (2011) Art in the Time of War. *Journal «Article»*. Center for the National Interest, 113, 16–26.

Вікторія Михайлець

ФОРСУВАННЯ ГОЛОСОВОГО АПАРАТУ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

Процес дистанційного навчання триває майже чотири роки. За цей час у вокальному вихованні виникли певні постійні нові чинники, які мають вплив на формування вокальних навичок. Для визначення та аналізу цих факторів порівнюємо умови формування вокальних навичок під час онлайн та офлайн спілкування.

На початку окреслим доведені чинники, що є постійними, базовими. По-перше, спів, як психофізіологічне явище є умовним рефлексом. А значить для його виникнення, формування та розвитку необхідні певні умови. Крім того, відомо, що підґрунтям процесу співу (фонації) є центри в корі головного мозку – слуховий, руховий та зоровий. Також необхідно пам'ятати про закономірності процесів активізації та гальмування у функціонуванні головного мозку. По-друге, формування співу, як умовного рефлексу є процесом комплексним, тобто не можна тренувати щось окремо (атаку звуку, вокальне дихання, інтонацію, звуковедення тощо).

Однією зі складових утворення вокальних навичок є когнітивна сфера особистості, до якої входять такі пізнавальні процеси як: відчуття, сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява. Досягнення нейронаук в їхньому дослідженні достатньо великі як в теоретичному, так і в практичному плані.